

ZŠ a MŠ Oskava, p. o.

Scénář k reportáži

Jméno pamětníka: Mgr. Lubomír Gabryš

Zpracovali: Marek Navrátil, Martin Vrba, Štěpán Wezdenko

Vedoucí týmu: Mgr. Jaromíra Lónová

Pan Lubomír Gabryš z Dlouhé Loučky, s nímž jsme se seznámili prostřednictvím naší paní ředitelky, je od mládí vášnivým fotografem. K jeho fotoaparátu se váže zajímavý a tragický osud jeho strýce, vojenského letce pana Bohumila Filipa.

„Bohumil Filip byl můj strýc, nikdy jsem ho neviděl a dozvěděl jsem se o něm, až když jsem začal brát rozum. Moje maminka byla rozená Filipová, pocházela ze Šumvaldu a strýc Bohuš byl její bratr.

Bohumil Filip pocházel ze zemědělské rodiny, základní školu absolvoval v Šumvaldě, poté vystudoval střední školu s maturitou a stal se učitelem. Po studiích nastoupil základní vojenskou službu, byl povolán do Olomouce ke 2.

leteckému pluku. Po skončení vojenské služby odešel dělat učitele na Podkarpatskou Rus.

„Nikdo moc do té Podkarpatské Rusi, což byla součást bývalého Československa, jít nechtěl, tak on tam dobrovolně nastoupil“.

V napjaté době před „Mnichovem“ byl znovu povolán k československému letectvu. Nastoupil do Podbrezové u Brezna ke 3. leteckému pluku.. Tady ho však zastihlo rozbití republiky. Slovensko se osamostatnilo a Bohumil Filip se ocitl ve službách cizího, fašistického státu. S jeho morálním přesvědčením se neslučovala práce, ve které měl sloužit zlu.

„Když se Slováci osamostatnili, většinu Čechů vyhnali, jen odborníky si nechávali. Strýc tam několik týdnů sloužil s myšlenkou, že při první příležitosti odletí se skupinou letadel do Polska. Útěk se jim však nezdařil, protože nějaký Slovák zradil.“

Následovalo zatčení, věznění a dlouhé roky v koncentračních táborech. Ale ani tady se Bohumil Filip nevzdával a své myšlenky směřoval k útěku na svobodu. O ten se poprvé pokusil během svého věznění na hradě Veveří, ale neúspěšně. Odtud byl transportován do Dachau a postupně do několika dalších koncentračních táborů. Poslední 2 roky (do podzimu 1944) strávil znovu v Dachau, odkud se mu podařilo utéct.

„On se přihlásil dobrovolně na práce v lese, protože věřil, že z toho volného prostoru se dostane snadněji pryč. Nechal se zakopat v lese s nějakým jugoslávským letcem, počkali, až práce skončí a přestanou je hledat. Odtamtud pak utekli každý sám, po vlastní ose. Můj strýc směřoval do Rakouska, žil v malé vesničce Mutters poblíž Innsbrucku jako uprchlík. Lidé se tam k němu chovali velice dobře, všichni věděli, že uprchl z lágru a nikdo ho neudal.“

Pan Filip se tam seznámil se svojí budoucí ženou, Trude Undesser z Vídně, která byla do vesničky Mutters pracovně nasazena. 29. května 1945 byli v místním kostelíku oddáni, ale zakrátko je stihl smutný osud. Při výstupu na masiv Nockspitze se pod vrcholem zřítily ze srázu a oba byli na místě mrtvi. V manželství spolu byli pouze 6 dnů. U kostelíku, kde měli svatbu, jsou společně pochováni.

O panu Gabryšovi jsme se už v úvodu zmínili, že rád fotografuje. A právě fotografie pořízené v době jeho studií fotoaparátem, který po strýci zdědil, ho přivedly ještě za hluboké totality k rodině strýcovy manželky.

„Já jsem od dětství fotografoval, fotoaparát jsem zdědil po strýci Bohušovi. Kolegové mě angažovali do mezinárodní soutěže, v níž jsme vyhráli 1. cenu a součástí odměny byl třídenní pobyt ve Vídni. V té době dostat se do Vídně byla úplná rarita.“

V životě pana Gabryše se promítly hodnoty, které vyznával jeho strýc. Naplno si to uvědomil v situaci, kdy po roce 1968 se ocitli ti, kdo je hlásali, na pranýři. To bylo i důvod, který jej vedl k vystoupení z KSČ, ačkoliv si byl vědom dopadu na jeho profesní kariéru.

„Já jsem vystoupil až v dubnu 1969, po okupaci, kdy už bylo jasné, že kolaboranti se budou mít dobře, a tak jsem nechtěl být mezi nimi. Právě i z těch principů, že jsem uznával strýce Bohuše a že jsem četl všechny možné knihy o našich letcích ze západu. Ti dali všanc svůj život a já svoji kariéru, ale dneska si nijak nestěžuji.“